

ΤΟ ΜΑΡΤΥΡΙΟ ΩΣ ΕΠΙΣΦΡΑΓΙΣΗ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ ΚΑΙ ΩΣ ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ¹

Υπό π. Νικολάου Δημαρᾶ Δρ. Ν.

Ποιό μήνυμα μᾶς δίνουν οἱ Ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας μας, οἱ Μάρτυρες καί οἱ Νεομάρτυρες;

Πῶς κατεφρόνησαν τήν ζωή αὐτή, πού ὁ κόσμος ἀγωνίζεται καί παρατείνει καί νά ἀπολαύσει ὅσον τό δυνατόν περισσότερο;

Τί εἶναι ἐκεῖνο πού τούς ἔκανε νά καταφρονοῦν διαχρονικά τούς τυράννους, τά φρικτά βασανιστήρια, τούς ἀπαγχονισμούς καί τούς πνιγμούς, τήν φωτιά καί τίς παγωμένες λίμνες, τήν συντριβή τῶν ὀδόντων καί τούς τροχούς, τούς λογχισμούς καί τήν ἐξόρυξη τῶν ὀφθαλμῶν, τήν ἀποτομήν τῆς κεφαλῆς καί τήν κοπήν τῶν μελῶν τοῦ σώματός τους καί νά τρέχουν μετά προθυμίας στό μαρτύριο;

Ποιά εἶναι ἡ δύναμη καί οἱ μυστικές ἀντιλήψεις, πού ἔλαβαν στήν καρδιά τους πού τούς ὀδηγοῦσε, ὥστε νά σπεύδουν μέ χαρά πρός τόν θάνατο, χωριζόμενοι ἀπό τούς ἀγαπημένους γονεῖς, τούς ἀδελφούς καί τούς φίλους καί ἐγκατελείποντας τά τερπνά τοῦ κόσμου τούτου;

Εἶναι ἡ φιλία τοῦ Χριστοῦ μας καί τῆς Θεοτόκου.

Ἡ ἀγάπη πρός τόν αἰώνιον Θεόν, τήν Παναγίαν Τριάδα.

Ἡ ἀνυπέβλητη καί ὑπέρμετρη ἀγάπη τῶν φίλων τοῦ Χριστοῦ καί τῆς Παρθένου, στόν Κύριόν μας, πού καθῶς εἶπεν καί ὁ Χριστός μας: «οὐδεὶς μείζονα ταύτης τῆς ἀγάπης ἔχει ἵνα τήν ψυχὴν αὐτοῦ ἦ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ».

Κατενόησαν πνευματικά, τί σημαίνει νά εἶναι κανεὶς φίλος τοῦ Χριστοῦ, ὅπως Ἐκεῖνος μᾶς τίμησε μέ τήν ὑπέρτατη φιλία Του, πού ἔφθασε μέχρι τοῦ Σταυρικοῦ Του θανάτου.

Γιά μᾶς τούς ἀνθρώπους Ἐκεῖνος εἶπεν ὅτι: «ὕμεις φίλοι μου ἐστέ. οὐκέτι λέγω ὑμᾶς δούλους, ἀλλὰ φίλους», καί μᾶς ἐξηγόρασε μέ τιμὴ αἵματος κατὰ τόν **Θεηγόρον Μέγαν Παῦλον!**

Κατενόησαν τό τί σήμαινε ἐκεῖνο πού ἔλεγε ὁ Κύριος «μικρόν καί οὐκ ὄψεσθέ με καί πάλιν μικρόν καί ὄψεσθέ με καί χαρήσεται ὑμῶν ἡ καρδιά».

Καί ἐχάρησαν οἱ μέλλοντες νά μαρτυρήσουν, προγευόμενοι ἐκείνης τῆς χαρᾶς τήν ὁποῖαν ὁ Κύριος ἔδωκεν καί δίνει σέ ὅλους, ὅσοι θέλησαν νά συγκαταλεχθοῦν στοὺς γνησίους φίλους Του.

Καί ἦταν ἡ χαρά ἐκείνη ἀνεκλάλητη!

Ἄσύγκριτη, συγκρινόμενη μέ τίς ψεύτικες χαρές τοῦ κόσμου τούτου.

Ἦταν ἡ χαρά τῆς μυστικῆς παρουσίας στίς καρδιές τῶν Μαρτύρων τοῦ Ἀναστάτου Χριστοῦ.

Ἴδια μέ ἐκείνη τήν χαρά πού εἶχαν οἱ Ἅγιοι Ἀπόστολοι, οἱ Μυροφόρες καί οἱ Πρωτομάρτυρες, ὡς ὁ Στέφανος, πού εἶδαν τά μάτια τους καί ἄκουσαν μέ τά ὦτα τους, καί μέ τά χέρια τους ψηλάφησαν τόν Χριστόν.

Καί ἐκήρυξαν παρηρσία «ὃ ἐωράκασι τοῖς ἰδίοις ὀφθαλμοῖς, ὃ ἀκκόασι τοῖς ὠσίν αὐτῶν καί ὃ ἐψηλάφησαν ταῖς ἰδίαις χερσίν».

Εἶχαν λάβει πείραν τοῦ ἀκτίστου φωτός τῆς Ἀναστάσεως, εἶχαν ἐντροφήσει πνευματικά στήν

1. Εἰσήγηση τοῦ γράφοντος, πού ἐγίνε στήν Ἀθήνα γιά τά 190 χρόνια ἀπό τό σεπτό μαρτύριο τοῦ Ἁγίου Ἀγαθαγγέλου τοῦ Ἐσφιγμένιτου, σέ ἐκδήλωση, πού ἐγίνε στό ξενοδοχεῖο Intercontinental.

θέα τοῦ καινοῦ μνημείου! Ἔσπασαν τὰ δεσμὰ τοῦ χρόνου καί εἶδαν ὅτι ὁ Τάφος ἦν πλήρης φωτός!

Βεβαιώθηκαν καί οἱ ἴδιοι ὅτι «πάντα πλέον πεπλήρωται φωτός» «οὐρανός τε καί γῆ καί τὰ καταθόνια», «ὅτι ἀνέστη Χριστός καί νεκρός οὐδείς ἐν τοῖς μνήμασι, ὅτι ἀνέστη Χριστός καί ζωή πολιτεύεται».

Ἔτσι κατεπόθη ὁ θάνατος ἀπό τήν ζωήν!

Καί ἐκήρυξαν πανταχοῦ τόν λόγον τοῦ Θεοῦ, τοῦ Κυρίου συνεργοῦντος καί τόν λόγον βεβαιοῦντος διά τῶν ἐπακαλουθούτων σημείων.

Ἄρα πῶς νά φοβηθοῦν τόν θάνατον; Πῶς νά δειλιάσουν μπροστά στήν ἀπειλή τῆς στερήσεως τῆς προσκαίρου ζωῆς, ὅταν ὁ θάνατος θά γινόταν γι' αὐτούς τό πέρασμα στήν αἰωνιότητα, στή βασιλεία τοῦ Θεοῦ;

«Ὁ γάρ θάνατον μή δεδοικώς, ἔξω τῆς τυραννίδος ἐστί τοῦ διαβόλου... Οὐδένα δέδοικεν, οὐδένα φοβεῖται, πάντων ἐστίν ἀνώτερος καί πάντων ἐλευθεριώτερος», κατά τόν **Ἅγιον Ἰωάννην τόν Χρυσόστομον!**

Χαρακτηριστικό τῆς ἑλληνικῆς πατερικῆς Ὁρθοδόξου παραδόσεως εἶναι ὁ συνεχῆς ἀγώνας κατά τῆς τυραννίδος τοῦ θανάτου, τοῦ διαβόλου, τῆς ἀμαρτίας καί τῆς ἀποστασίας, ἀπό τήν μόνην σῶζουσαν Πίστιν εἰς τόν Χριστόν, μέ τιν ἐν Χριστῷ ζωή τῆς ἀνιδιοτελοῦς ἀγάπης.

Ἦκουσαν τόν **Χρυσορρήμονα** νά διαλαλεῖ:

«τί δεδοίκατε τόν καταργηθέντα; Οὐκέτι φοβερὸς ἔστιν, ἀλλά πέπαιται, καταπεφρόνηται, εὐτελής ἐστί καί οὐδενός ἄξιος...»

«Ὁ γάρ περί ἀναστάσεως μυρία φιλοσοφεῖν εἰδώς, πῶς δέδοικε θάνατον; Πῶς φρίπτει λοιπόν;

Μή τοίνυν ἀσχάλλετε λέγοντες, διατί τὰ καί τὰ πεπόνθαμεν;

Οὕτω γάρ λαμπρότερα ἡ νίκη γίνεται.

Οὐκ ἂν δέ ἦν λαμπρά, εἰ μή θανάτω τόν θάνατον (ὁ Κύριος) ἔλυσε.

Τό δέ θαυμαστόν τοῦτό ἐστιν, ὅτι δι' αὐτῶν αὐτόν ἐνίκησε, δι' ὧν ἴσχυσεν, το εὐπορον αὐτοῦ πανταχοῦ καί εὐμήχανον δεικνύς».

Τονίζουν, συνεχῶς, οἱ Θεοφόροι Πατέρες μας ὅτι **τό ἀνθρώπινο γένος ἔχει ὄντως μόνον ἕναν πραγματικόν φίλον.**

Τόν Χριστόν!

Γιατί μόνον ἐκεῖνος εἶναι ἀληθινός φίλος, ἐκεῖνος πού ἀμετάκλητα μπορεῖ νά λυτρώσει τόν ἄνθρωπο ἀπό τόν φόβο τοῦ θανάτου.

Πρὶν τήν ἔλευση τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ μας στόν ἐπίγειο κόσμο μας οἱ ἄνθρωποι γνωρίζαμε τόν θάνατο καί ὁ θάνατος ἐμᾶς.

Κάθε τι τό ἀνθρώπινο ἦταν διαποτισμένο μέ τόν θάνατο, αἰχμαλωτισμένο καί κατανικημένο ἀπό αὐτόν. Ὁ θάνατος μᾶς ἦταν πλησιέστερος καί περισσότερο πραγματικός ἀπό μᾶς τούς ἴδιους· δυνατότερος, ἀσυγκρίτως δυνατότερος, ἀπό κάθε ἄνθρωπο χωριστά καί ἀπό ὅλους τούς ἄνθρώπους μαζί.

Καί μέχρι σήμερα, ὅμως, ὁ τεχνικός πολιτισμός μας, γιά τόν ὁποῖο τόσο καυχόμαστε, δέν μᾶς ἔχει ἐξοικειώσει μέ τήν μεγαλύτερη καί τραγικότερη πραγματικότητα στή ζωή μας, τόν θάνατο.

Οὔτε μᾶς ἔχει συμφιλιώσει μαζί του.

Ὁ ὀλιγόπιστος φοβᾶται τόν θάνατο, γιατί βλέπει τήν ἀνετοιμότητά του νά τόν ὑποδεχθεῖ.

Ὁ ἄπιστος ἢ ἄθεος, πού στηρίζει ὅλες τίς ἐλπίδες του στόν κόσμο αὐτό, βλέπει τόν θάνατο σάν καταστροφή. Γιαυτό ἀποφεύγει νά μιλάει γιά τόν θάνατο ἢ κλευάζει τόν θάνατο. Ἄλλὰ στό βάθος τόν φοβᾶται!

Ὅπως τόν φοβοῦνται οἱ οικονομικά εὐρρωστοί, διότι θά τούς κάνει νά χάσουν ὅσα ἔχουν...

Ἡ ζωή εἶναι δῶρο τοῦ Θεοῦ, πού δημιούργησε τὰ πάντα ἐξ οὐκ ὄντων, (ἀπό τό μηδέν), καί μᾶς ἔφερε ἀπό τήν ἀνυπαρξία στήν ὑπαρξη.

Ὁ θάνατος ἐξ ἄλλου εἶναι ἔξω ἀπό τήν θέληση τοῦ Θεοῦ. Δέν εἶναι φυσική κατάσταση, ἀλλά συνδέεται μέ τό τραγικό γεγονός τῆς ἁμαρτίας, τῆς ἀστοχίας τοῦ ἀνθρώπου νά μείνει στήν κοινωνία τοῦ Θεοῦ.

«Ὁ Θεός θάνατον οὐκ ἐποίησεν, φθόνῳ διαβόλου εἰσῆλθε θάνατος εἰς τόν κόσμον». Ὁ Θεός ἐπέτρεψε τόν θάνατό μας, ἵνα μή τό κακόν ἀθάνατον γένηται.

Ὁ σωματικός θάνατος εἶναι διάσπαση τῆς ἁρμονικῆς σχέσεως καί συλλειτουργίας ψυχῆς καί σώματος μέχρι τήν Δευτέρα Παρουσία τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἀνθρώπινη σάρκα φθείρεται καί, ἐπιστρέφοντας στό κῶμα, διαλύεται.

Ἡ ψυχή, ὅμως, δέν φθείρεται, οὔτε διαλύεται, διότι ὁ Θεός τήν δημιούργησε πνευματική. Περιμένει τό κέλευσμα τοῦ Χριστοῦ κατά τήν Β΄ Παρουσία Του (Α΄ Θεσ. 4, 16), γιά νά ξαναενωθεῖ μέ τό ἀναστημένο σῶμα καί νά ζήσει αἰώνια μαζί Του σέ μία ἄλλη ζωή, πού θά εἶναι ὅμως αἰώνια, συνέχεια τῆς γήινης υπάρξεώς μας.

Ὁ νόμος τῆς ἀφθαρσίας τοῦ πνεύματος ἰσχύει ἀπόλυτα στό δημιουργικό ἔργο τοῦ Θεοῦ. Τίποτε δέν χάνεται ἀπό αὐτό. Γιαυτό κάθε στιγμή τῆς παρουσίας ζωῆς ἔχει γιά τόν χριστιανό σωτηριολογική σημασία, διότι ἀπό τόν τρόπο πού τήν ζοῦμε κρίνεται ἡ σωτηρία μας, ἡ κατάσταση μας στήν μετά θάνατον ὑπαρξή μας (Β΄ Κόρ. 6, 7).

Παρατηρεῖται ἔτσι τό παράδοξο: ἐνῶ ὁ κόσμος γιορτάζει γενέθλια, ἐμεῖς οἱ Χριστιανοί πανηγυρίζουμε τήν μνήμην, τήν κοίμηση καί τό Μαρτύριον τῶν Ἁγίων μας ὡς γενέθλιον ἡμέραν. Γιατί, ἀκριβῶς, ἡ ἡμέρα τοῦ θανάτου γιά τόν γνήσιο χριστιανό εἶναι ἡ ἀληθινή γέννηση στήν ἡμέρα τῆς αἰωνιότητος, στήν ἀληθινή ζωή.

Οἱ Ἁγιοί μας, μέ τήν ἀφθαρσία τῶν λειψάνων τους, ὅπως ὁ Ἅγιος Σπυρίδων στήν Κέρκυρα, ὁ Ἅγιος Γεράσιμος στήν Κεφαλονιά, ὁ Ἅγιος Διονύσιος στήν Ζάκυνθο, οἱ Μάρτυρες καί οἱ Νεομάρτυρες, ὅπως ὁ Ἅγιος Δημήτριος

στήν Θεσσαλονίκη καί ὁ Ἅγιος Γεώργιος στήν Λύδα στό παρελθόν, ὁ Ἅγιος Νεομάρτυς Ἀγαθάγγελος ὁ Ἐσφιγμενίτης, πού σήμερα τιμάμε τήν μνήμη του, στήν πρόσφατη ἐκκλησιαστική μας ἱστορία, μέ τήν εὐωδίαν τῶν λειψάνων τους καί τήν συνεχῆ θαυματουργία τους, μᾶς κάνουν νά πιστεύουμε ἀτράνταχτα στήν υπέρβαση τοῦ θανάτου καί τῶν συνεπειῶν του, ἀφοῦ δίνουν μαρτυρία αἰωνιότητος μέσα στήν ἱστορία.

Γιά νά ὀδηγηθεῖ στό ἔνδοξόν του Μαρτύριον, ἔχοντας ἀνάψει μέσα στήν καρδιά του ἡ φλόγα τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ, προετοιμαζόταν ὁ Ἅγιος Ἀγαθάγγελος γιά πολύν καιρό γιά τήν ἄθλησή του! Ἀξιώθηκε νά λάβει τήν δύναμιν ἐξ ὕψους, περιβληθεῖς τό Μέγα καί ἀγγελικόν σχῆμα.

Στήν ἀρχή ἔκανε χίλιες πεντακόσιες μετάνοιες τό ἡμερονύκτιον! Πλησιάζοντας δέ πρός τό Μαρτύριον ἐπλήθυνε τίς μεγάλες καί τίς μικρές μετάνοιες, ὥστε εἶχε ὑπερβεῖ τίς τρεῖς χιλιάδες γονυκλισίες καί τίς ὀκτώ χιλιάδες προσκυνητές καθημερινά, ἐσθίων μόνον ὀλίγον ἄρτον καί ὕδωρ!

Εἶχε ἐξαγορευθεῖ τίς ἁμαρτίες του στούς Πνευματικούς Πατέρες τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Ἐλαβε τήν εὐλογία τους. Στηρίχθηκε ἀπό τίς παραινήσεις τους καί τίς δεήσεις τῶν ἀδελφῶν του, καί ὁμολόγησε τόν Χριστόν ἐκεῖ, ὅπου μέ βία καί δολίως εἶχε ἀναγκασθεῖ νά Τόν ἀρνηθεῖ.

Τότε, κατά τό μαρτύριον τοῦ Ἁγίου Ἀγαθάγγελου, οἱ Χριστιανοί εἰς τόσην συντριβήν καί μετάνοιαν ἦλθον, ὥστε καί ὅλοι οἱ διδάσκαλοι τῆς οἰκουμένης ἐάν ἐδίδασκον αὐτούς ἐπί ὀλόκληρα ἔτη, τόσον καρπὸν σωτηρίας δέν θά ἀπέφερον. Διότι ἔχθραι παλαιαί καί ἀδιάλλακτοι διελύοντο, ἐλεημοσύνην πλουσιοπαρόχως ἐδίδοντο, οἴκοι τῆς ἀνομίας προσφιλεῖς πρότερον εἰς τούς ἁμαρτάνοντας ὑπάρχοντες, βδελυκτοί εἰς αὐτούς καθίσταντο, καί μέ ἕναν λόγον, ὅλοι προσέτρεχον μετά δακρύων εἰς τούς Πνευματικούς Πατέρας, πρός ἐξομολόγησιν, ἀκόμη καί οἱ

ἀπό πολλῶν ἐτῶν μὴ ἐξομολογηθέντες. Οἱ ἄθεοι ἔμεινα ἄφωνοι, μὴ ἔχοντες τί νά ἀπολογηθῶσιν εἰς τούς πιστεύοντας.

Ἡ νίκη τοῦ Χριστοῦ μας καί τῶν γνησίων φίλων Του, τῶν Ἀγίων, καί κατ' ἐξοχήν τῶν Μαρτύρων, πάνω στόν θάνατο, μᾶς δίνει τήν δύναμη, ὥστε νά μὴ βλέπουμε τόν θάνατο, ὅπως οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα (Α' Θεσ. 4, 14), ἀλλά νά νικᾶμε κάθε μορφή θανάτου, ἀποτυχίες, ἀρρώστιες, παθήματα καί σωματικούς θανάτους.

Ἐμεῖς οἱ ζῶντες οἱ παραλειπόμενοι, οἱ φίλοι τοῦ Χριστοῦ, οὐκ ἐσμέν ὡς οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα, ἀλλά μέ τόν **Μέγαν Παῦλον** κηρύσσουμε ὅτι ἔχουμε «*τήν ἐπιθυμίαν εἰς τό ἀναλύσαι καί σὺν Χριστῷ εἶναι*» (Φιλ. 1, 23).

Ὁ θάνατος εἶναι γιά μᾶς τούς Ὀρθοδόξους πιστούς ἓνα Πάσχα, μία μετάβαση, στήν ὄντως ζωή, ἀφοῦ ἤδη πολλές φορές λάβαμε πείρα, κατά τόν πνευματικό μας ἀγῶνα, τί σημαίνει, ὅτι διά τῆς πίστεως στόν **Χριστόν**, πού νενίκημεν τόν **κόσμον**, μεταβήκαμε ἤδη ἀπό τοῦ θανάτου εἰς τήν ζωήν:

«Ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ καί εἰς τόν πέμψαντά με, θάνατον οὐκ ὄψεται εἰς τόν αἰῶνα καί εἰς κρίσιν οὐκ ἔρχεται ἀλλά μεταβέβηκεν ἤδη ἀπό τοῦ θανάτου εἰς τήν ζωήν», μᾶς βεβαιώνει ὁ Κύριος!

Βέβαια, κανένας ἄνθρωπος δέν εἶναι ἀπό τήν φύση του ἀθάνατος. Ἡ ἀθανασία εἶναι, ὅμως, χάρισμα τοῦ Θεοῦ στόν ἄνθρωπο ὡς πλάσμα Του. Ἀθάνατος εἶναι μόνον ὁ ἄκτιστος Θεός, ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν καί φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον (Α' Τιμ. 6, 15).

Ἡ Ὀρθοδοξία μας μέ ὅλη τήν δομή της, προσφέρει στόν πιστό τήν δυνατότητα συνεχοῦς μετοχῆς στόν θάνατο καί στήν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ μας.

Τά μυστήρια εἶναι ἡ συνεχῆς πραγμάτωση αὐτῆς τῆς δυνατότητος. Μέ τό βάπτισμα πεθαίνει ὁ βαπτιζόμενος μέ τόν **Χριστό** (Ρωμ. 6, 3). Γιαυτό καί τά ἀρχαῖα βαπτιστήρια, εἶχαν συνή-

θως τό σχῆμα τοῦ Σταυροῦ. Τό βαπτιστήριο εἶναι ὁ τάφος τῆς ἁμαρτίας καί ἡ κολυμβήθρα τῆς ἐν Χριστῷ Ἀναστάσεως.

Γιαυτό οἱ Ὀρθόδοξοι τελοῦμε τό βάπτισμα μέ τριπλῆ κατάδυση καί ἀνάδυση καί ὄχι μέ ραβτισμό καί ἐπίχυση.

Ζοῦμε ὁρατά καί αἰσθητά τόν θάνατο καί τήν ἀνάστασή μας.

Οἱ Ἁγίες Τράπεζες εἶναι ἐγκαινιασμένες πάνω στά ἅγια λείψανα τῶν Μαρτύρων, πού μέ τόν θάνατό τους νίκησαν τόν θάνατο.

Ἡ Μετάνοια καί ἡ Ἐξομολόγηση εἶναι καί αὐτή θάνατος τῆς ἁμαρτίας μας καί ἀνάστασή μας στή νέα ζωή τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος. Γιαυτό εἶναι τόσο ἀναγκαῖο αὐτό τό μυστήριο, ὅπως καί ὁ ὀλοκλήρωσή του, ἡ **Θεῖα Εὐχαριστία**, ἡ μετοχή στή νίκη καί στή δόξα τοῦ ἀναστημένου **Χριστοῦ** μας, πού βρίσκεται στά δεξιά τοῦ Πατρὸς, ὅπου μέ τήν Ἀνάληψη του ἀνέβασε τήν ἀναγεννημένη φύση μας!

Ἔτσι, ἡ **Ἐκκλησία** μας δέν δίνει πρόσκαιρες λύσεις γιά τήν ἀνακούφιση ἀπό τά προβλήματα τῆς οικονομικῆς δυσπραγίας, τῆς ἀβεβαιότητος γιά τήν διατήρηση τῶν θέσεων ἐργασίας, τῆς προσωρινῆς θεραπείας ἀπό τίς ἀσθένειες τοῦ σώματος, ὅπως γίνεται ἀπό τήν κοσμική ἰατρική, ἂν καί ἔν τινι μέτρῳ τό κάνει καί αὐτό, ἀλλά εἰσάγει σέ μία ζωή, πού δίνει τήν δυνατότητα στόν πιστό ἄνθρωπο νά νικᾷ συνεχῶς τόν κάθε θάνατό του καί νά ὁμολογεῖ μέ τόν **Ἀπόστολο Παῦλο**: «*Ἴδού ὡς ἀποθνήσκοντες ἐσμέν καί ἰδού ζῶμεν*». (Β' Κόρ. 6, 9).

Μὴ δὲ προδῶμεν (καί ἡμεῖς ἀδελφοί)

τήν δοθεῖσαν καί ἡμῖν δωρεάν.

Οὐ γὰρ ἐλάβομεν, φησί, πνεῦμα δειλίας,

ἀλλὰ πνεῦμα δυνάμεως καί ἀγάπης

καί σωφρονισμοῦ.

Στῶμεν οὖν καί ἡμεῖς γενναίως

(μετά τοῦ Ἁγίου Νεομάρτυρος Ἀγαθαγγέλου),

καταγελῶντες τόν θάνατον».